

A Fővárosi Ítéltábla dr. Balogh Krisztina pártfogó ügyvéd (**fél címe.**) által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek dr. Czudar Sándor ügyvéd (fél címe 2) által képviselt alperes neve(alperes címe) alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Balassagyarmati Törvényszék 2015. május 29. napján meghozott 25.P.20.326/2015/6. számú ítélete ellen a felperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és megállapítja: az alperes azzal, hogy a felperes számára 2007. szeptember 10. napjától 2010. február 15. napjáig tartó fogva tartása során nem biztosította folyamatosan a jogszabályban előírt 3 négyzetméter mozgásteret, a 6 köbméter légtérrel és az önálló szellőzésű illemhelyet, megsértette a felperes emberi méltóságát.

Az elsőfokú perköltség összegét 317.500 (Háromszáztizenhétezer-ötszáz) forintba leszállítja.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 12.700 (Tizenkétezer-hétszáz) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a pártfogó ügyvéd által képviselt felperes pernyertességének aránya 50%-os.

A le nem rótt 528.000 (Ötszázhuszonnyolcezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2007. szeptember 10. napjától 2010. február 15. napjáig töltötte a alperes nevében a szabadságvesztés büntetését.

A 8-as számú zárkában 2008. február 6. napjától egy hétig, a 103-as számú zárkában 2008. február 27. napjától 2008. június 10. napjáig, a 83-as számú zárkában 2009. augusztus 6. napjától 2-3 hónapig tartózkodott. Ezen zárkákban az egy elítélre jutó mozgástér a zárka berendezési és felszerelési tárgyai által elfoglalt terület figyelembevételével sem érte el a három négyzetmétert és az egy elítélre jutó légtér nem érte el a hat köbmétert.

A 8-as zárkában az egy elítélre jutó mozgástér 2,13 m², a légtér 4,84 m³ volt.

A 103-as számú zárkában az egy elítélre jutó mozgástér 2,55 m², a légtér 5,8 m³ volt.

A 83-as számú zárkában pedig az egy elítélre jutó mozgástér 2,5 m² a légtér 5,68 m³ volt.

2007. szeptember 10. napjától 2008. február 6. napjáig tartózkodott a 67-es, 2008. február 13. napjától 2008. február 27. napjáig a 104-es, illetve egy hétig a 106-os számú zárkában. Ezen zárkákban sem érte el az egy elítélltre jutó mozgástér a zárka berendezési és felszerelési tárgyai által elfoglalt terület figyelembevételével sem a három négyzetmétert. A 67-es zárkában 2,9 m², a 106-os zárkában 2,64 m², míg a 104-es számú zárkában 2,96 m² volt az egy elítélltre jutó mozgástér. Az egy elítélltre jutó légtér ezen zárkákban meghaladta a hat köbmétert.

2008. június 10. napjától 2009. augusztus 6. napjáig tartózkodott a 82-es zárkában, míg a 6-os zárkában két hétig, a 81-es zárkában két napig, a 121-es zárkában pedig két hónapig tartózkodott. Ezen zárkákban - a szekrények kivételével - a berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt terület figyelembevételével a mozgástér nem érte el a három négyzetmétert. A 82-es zárkában a mozgástér az emeletes ágyak, az asztalok és ülések által elfoglalt terület levonásával 2,86 m², a 6-os zárkában 2,56m², a 81-es zárkában 2,42m², a 121-es zárkában 1,96m² volt. Az egy elítélltre jutó légtér ezen zárkákban meghaladta a hat köbmétert.

A 26-os zárkában mind az egy elítélltre jutó mozgástér, mind a légtér meghaladta a jogszabályban rögzített mértéket.

Az illemhely valamennyi zárkában szeméremfüggönnyel volt elválasztva.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a büntetés végrehajtási intézetben történő elhelyezéssel kapcsolatos jogszabályok be nem tartásával megsértette a felperes testi épséghez és egészséghez, valamint az emberi méltósághoz való személyhez fűződő jogát. Ennek következményeként az alperest 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és kamatainak megfizetésére kérte kötelezni.

Keresetének ténybeli alapjául arra hivatkozott, hogy testi, lelki problémákat okozott számára azon zárkákban való elhelyezése, ahol nem volt biztosított a jogszabályban előírt mértékű mozgástér és légtér, illetve az illemhely nem megfelelő kialakítása miatt hányingere volt. A zárkákban nem tudott megfelelően mozogni a szűk hely miatt, ez sok feszültséget okozott. Idegesebb volt mint korábban, az 1981-óta megállapított pszichiátriai jellegű betegsége az elhelyezés miatt romlott.

Álláspontja szerint az alperes a szabadságvesztés végrehajtása során nem tartotta be a jogszabályi előírásokat, ezért sérült az egészséges elhelyezéshez való emberi joga, emberi méltósága, illetve egészsége megromlott. Nem tartotta be az alperes a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. számú törvényerejű rendeletet (Tvr.), másrészt a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII.12.) IM rendelet (IM rendelet) szabályait. Az alperes felelőssége a Tvr. 35. § (1) bekezdésén alapul. A zárkában való elhelyezéssel az alperes megsértette a Tvr. 21. § (1) bekezdésében, a 36. § (1) bekezdés a) pontjában, a 46. § (1) bekezdés a) pontjában, az IM rendelet 36. § (1) bekezdésében, a 135. § (2) bekezdésében, a 137. § (1) bekezdésében és a 152. § (1) bekezdés d) pontjában foglaltakat.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az IM rendelet 135. § (2) bekezdés rendelkezései nem kötelező erejűek, azokat lehetőség szerint kell teljesíteni és ennek az alperes eleget tett. Megjegyezte azt is, hogy az IM rendelet 137. §-ában megjelölt egy főre eső légtér és mozgástér a tényleges létszám függvénye és kiszámítása során nem az elméleti létszámot kell figyelembe venni.

A felperes nem bizonyította kárának bekövetkezését, az alperes jogellenes magatartását, valamint nem bizonyította a kár és a jogellenes magatartás közötti okozati összefüggést sem.

Hivatkozott arra is, hogy az elítéltek elhelyezése és az egyes intézetek letöltésre kijelölése a Tvr. 24. §-a alapján a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának a hatásköre. Az alperes nem

rendelkezik olyan jogszabályi felhatalmazással, amely szerint a fogvatartottak befogadását megtagadhatja, vagyis minden jogerős elítéltet a szabadságvesztés kezdő napján a kijelölt intézetnek be kell fogadnia. Ezért felróhatóság hiányában vele szemben nem érvényesíthető a túltelítettség miatt kártérítési igény. A felperes által megjelölt sérelmek a jogszerű fogva tartás tényéhez és ahhoz kapcsolódó következményekhez kötődnek, amelyek kárigényt nem alapoznak meg, azokat ugyanis a felperes köteles volt tűrni. Hivatkozott arra is, hogy a Nógrád Megyei Főügyészség B.2381/2010/2.b. számú jelentése szerint az alperesi intézetben a jogszabályoknak és nemzetközi ajánlásoknak megfelelően történt az ellátás, a vizsgálat nem tárt fel olyan hiányosságot, amely intézkedést indokolt volna.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította és kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.500.000 forint + áfa perköltséget.

Ítéletének indokolásában a Ptk. 339. § (1) bekezdésre hivatkozott, amely szerint a kártérítési felelősség megállapításának konjunktív feltételei a jogellenesség, a kár, valamint a jogellenes magatartás és a kár közötti okozati összefüggés megállapítása.

Az elsőfokú bíróság tájékoztatta a felperest arról, hogy őt terheli az alperes jogellenes magatartásának, a felperes kára keletkezésének, valamint a felperes kára és az alperes jogellenes magatartása közötti okozati összefüggésnek a bizonyítása.

Az IM rendelet 12. § (1) bekezdés a) és b) pontja határozza meg azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén az alperes a befogadást megtagadhatja. Miután ezek a feltételek nem álltak fenn, az alperest befogadási kötelezettség terhelte, magatartása pedig nem lehet jogszabálysértő, ha rajta kívül álló okok miatt nem tud eleget tenni az IM rendelet 137. § (1) bekezdésében meghatározott, a légtér és mozgástérre vonatkozó követelményeknek.

A felperes tehát nem tudta bizonyítani a perben, hogy az alperes felróható, jogellenes magatartást tanúsított, ezért a kártérítési felelősség egyik konjunktív feltétele hiányzott.

Az illemhely kialakítását illetően pedig a felperes nem tett eleget azon bizonyítási kötelezettségének, hogy ezen ok miatt őt hátrány érte.

Az elsőfokú bíróság a felperes eredeti, 44.900.000 forint összegű követelésével azonos pertárgyértékhez igazodóan állapította meg az alperes részére fizetendő perköltség összegét azzal, hogy figyelembe vette a pertárgy értéke mellett az ügy bonyolultságát és az alperesi képviselőnek a perben kifejtett tevékenységét is. Az ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII.28.) IM rendelet 3. §-a alapján határozta meg.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezett. Fellebbezésében azt kérte, hogy az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és keresetének adjon helyt:

- állapítsa meg, hogy az alperes megsértette a felperes testi épséghez és egészséghez, valamint az emberi méltósághoz való személyhez fűződő jogát,

- és kötelezze az alperest 6.000.000 forint nem vagyoni kár és késedelmi kamatainak megfizetésére.

Kérte, hogy az ítélet tábla az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését is változtassa meg, a fellebbezés eredménytelensége esetén az alperesnek fizetendő ügyvédi munkadíjat 100.000 forintra szállítsa le.

Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság ítélezése során figyelmen kívül hagyta azt, hogy a 8-as zárkában történt elhelyezése során a tényleges létszám meghaladta az elhelyezhető létszámot, több, - így pl. a 8-as és 103-as - zárka esetében nem biztosította az alperes a jogszabályban előírt légtérrel, több, - így pl. a 67-es, 8-as és 104-es - zárkában történő elhelyezés során pedig nem biztosította a jogszabályban előírt mozgástérrel. Állította azt is, hogy az alperes által

közölt mozgástér adatok nem helyesek, mert a zárka alapterületéből le kell vonni a berendezési, felszerelési tárgyak által elfoglalt területet. Az a tény, hogy az illemhely minden zárkában szemérem függönnyel volt elválasztva, nyilvánvalóan nem alkalmas megfelelő szellőztetésre.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az alperes azáltal, hogy nem biztosította számára a jogszabályban előírt fogva tartás körülményeit, megsértette az emberi méltóságát.

Álláspontja szerint a személyiségi jog bármely tartalmú sérelme megalapozza a nem vagyoni kártérítést. Az alperes felróhatósága is megállapítható, mert a felperes elhelyezése során nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperes elhelyezése és az, hogy ennek során a jogszabályi követelményeket nem tartotta be az alperes, sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkét is, amely szerint senkit nem lehet kínzásnak vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

A perköltség leszállítására irányuló fellebbezését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított ügyvédi munkadíj mértéke eltúlzott, nem áll arányban a perben kifejtett jogi tevékenységgel.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a tényállást helyesen állapította meg, abból levont jogi következtetése azonban részben téves.

Az elsőfokú bíróság által helyesen hivatkozott, az alperesi intézetben töltött szabadságvesztés büntetés teljes tartama alatt hatályos Tvr. 137. § (1) bekezdése szerint a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre legalább 6 m³ légtér és férfi elítéltek esetén 3 m² mozgástér jusson. A 135.§ (2) bekezdés szerint pedig a zárkában elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-t kell létesíteni.

A tényállás alapján megállapítható, hogy 2008. február 6. napjától kezdődően egy hétig, 2008. február 27. napjától 2008. június 10. napjáig és 2009. augusztus 6. napjától 2-3 hónap időtartamig a felperes számára sem a jogszabályban rögzített légtér, sem mozgástér nem volt biztosított. 2007. szeptember 10. napjától 2008. február 6. napjáig, 2008. február 13. napjától 2008. február 27. napjáig, 2008. június 10. napjától 2009. augusztus 6. napjáig, majd további három hónapon keresztül pedig a jogszabályban rögzített mozgástér nem volt biztosítva a felperes számára.

Azt a fellebbezési állítást, hogy a 8-as zárkában a tényleges létszám meghaladta az elhelyezhető létszámot, nem lehetett megállapítani, mert maga a felperes is úgy nyilatkozott személyes meghallgatása során, (6. sorszám alatti jegyzőkönyv 2. oldal) hogy ebben a zárkában ténylegesen négyen voltak, az alperesi kimutatás szerint (6/A/1. Alatt csatolt irat) pedig ez a zárka 8 fős volt.

A szabadságvesztés büntetés teljes tartama alatt nem volt biztosítva az illemhely megfelelő szellőzése.

Az emberi méltóság megsértése akkor állapítható meg, ha az érintett személyt akadályozzák, gátolják az emberhez méltó magatartás, életvitel tanúsításában. Ebből következően személyhez fűződő jogsértést valósít meg az is, ha egy szabadságvesztés büntetését töltő személy számára a jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket az előírt minimális mozgástér és légtér biztosításával nem teszik lehetővé. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása nem érintheti a fogvatartott alapvető szabadságjogait, így emberi méltóságát, az emberséges bánásmódhoz való

jogát. A zárkákban a megfelelő jogszabályban előírt mozgástér és légtér biztosításának elmaradása embertelen, megalázó bánásmódot jelent.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága - többek között - a ... kontra Magyarország (30.221/06. számú kérelem) és a ... kontra Magyarország (15.707/10. számú kérelem) ügyben megállapította, hogy a perbelihez hasonló, zsúfolt körülmények közötti fogva tartás nem tartja tiszteletben az alapvető emberi méltóságot, kimeríti az embertelen és megalázó bánásmód fogalmát.

Az elsőfokú ítélet téves jogi álláspontjával ellentétben a felperes elhelyezése során megvalósult jogszabálysértés önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére. (Kúria Pfv.IV.20.160/2012/7. számú ítélet, Pfv.IV.22.372/2011/9. számú részítélet, Pfv.IV.21.778/2010/4. számú ítélet). Az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával megállapította, hogy az alperes azzal, hogy az elítélt felperes számára fogva tartása során folyamatosan nem biztosította a jogszabályban előírt 3 m² mozgástérrel és 6 m³ légtérrel, továbbá nem biztosított számára megfelelő szellőzéssel ellátott illemhelyet, megsértette a felperes emberi méltóságát.

Azt az ítéletábra sem látta bizonyítottnak, hogy az emberi méltóság sérelmén túl az elhelyezés a felperes testi épségéhez és egészségéhez való személyhez fűződő jogát is sértette.

A Ptk. 84. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti következmény a személyhez fűződő jogok megsértésének objektív következménye. Ez azt jelenti, hogy megállapításának nem feltétele a jogsértő felróhatósága, magatartásának jó- vagy rosszhiszeműsége. Ezért az alperes által hivatkozott felróhatóság hiánya a személyhez fűződő jogsértés megállapítását nem zárja ki.

A felperes a személyhez fűződő jogok megsértésének objektív jogkövetkezményén kívül azonban a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alkalmazásával nem vagyoni kárának megtérítését is kérte. A nem vagyoni kártérítés fizetésére kötelezés a személyhez fűződő jogok megsértésének szubjektív jogkövetkezménye: kártérítést a személyhez fűződő jogaiban megsértett személy a polgári jogi felelősség szabályai szerint követelhet.

A polgári jogi felelősség szabályait a Ptk. 339. § (1) bekezdése tartalmazza. Eszerint: aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Önmagában a személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása nem vonja maga után kártérítés, így nem vagyoni kártérítés megítélését. Abban az esetben azonban, ha a személyhez fűződő jog megsértésének ténye megállapítható, akkor ez a jogellenesség alapja. Az alperes hivatkozása miatt azonban vizsgálni kell a Ptk. 339. § (1) bekezdés második fordulatában szabályozott felróhatóság hiányát.

Ebben a körben osztja az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy az IM rendelet 12. § (1) bekezdés a) és b) pontjában szabályozott feltételek hiánya miatt az alperest befogadási kötelezettség terhelte és a felperes befogadását annak ellenére nem tagadhatta meg, hogy nem tudta számára biztosítani a jogszabályban előírt feltételeket. Az alperes felróhatósága tehát nem állapítható meg azért, amiért nem tudott eleget tenni a jogszabályban előírt légtér, mozgástér és illemhely biztosítási kötelezettségének.

Ezért az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a nem vagyoni kártérítést elutasító rendelkezésében eltérő indokok miatt, de helybenhagyta.

Alapos a felperesnek az alperes ügyvédi munkadíj formájában felmerült perköltségének leszállítására irányuló fellebbezése is.

Az elsőfokú bíróság által alkalmazott, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről

szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felperes eredeti, 44.900.000 forint pertárgyértékű követelése alapján az elsőfokú eljárásban megállapítható ügyvédi munkadíj legmagasabb összege valóban 1.547.000 forint.

A 3. § (4) bekezdés szerint pedig a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban a munkadíj a peres eljárásban megállapítható munkadíj legfeljebb 50%-a.

A 3. § (6) bekezdés alapján azonban a munkadíj megállapítása során a munkadíj összegét a bíróság indokolt esetben mérsékelheti, ha az nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel.

A hatályon kívül helyezés előtti eljárásban az alperesi képviselő négy tárgyaláson vett részt. A 2013. június 24. napján tartott tárgyalás 2 óra, a 2013. november 21. napján tartott tárgyalás másfél óra, a 2014. június 19. napján tartott tárgyalás 1 óra, a 2014. július 7. napján tartott tárgyalás pedig fél óra időtartamú volt. Ezen túlmenően két alkalommal kettő, illetve egyoldalas elkészítő iratot, illetve okiratokat csatolt.

A másodfokú perköltséget a hatályon kívül helyező végzésben az ítélet tábla 10.000 forintban határozta meg.

A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárást követően az alperesi képviselő a bíróság felhívására iratokat csatolt, illetve a 2015. május 29. napján tartott másfél óra időtartamú tárgyaláson vett részt.

Az ellenkérelem előterjesztése és az alperes képviselete nem kívánt különleges szakértelmet, különleges felkészülést, az ügy megítélése nem volt az átlagot meghaladó bonyolultságú. A legmagasabb ügyvédi munkadíj összegét csaknem elérő munkadíj megállapítása túlzott, ezért azt az ítélet tábla 250.000 forint+áfa, összesen 317.500 forintra leszállította. A perköltség megállapítása során értékelte az is az ítélet tábla, hogy az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása folytán módosult az elsőfokú pervesztesség-pernyertesség aránya.

Az ítélet tábla ezen indokok alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdés alapján részben megváltoztatta.

A felperes fellebbezése részben, a személyhez fűződő jogsértés megállapítása körében eredményes volt. A le nem rótt 528.000 forint fellebbezési illetéket a felperes teljes személyes költségmentessége és az alperes illetékmentessége folytán a 6/1986. (VI.26.) 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli. A pernyertesség, pervesztesség azonos arányára tekintettel pedig a másodfokú eljárásban felmerült ügyvédi munkadíjat a felek a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 81. §. (1) bekezdés alapján maguk viselik.

Budapest, 2016. január 15.

Dr. Lukács Zsuzsanna s. k.
a tanács elnöke

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s. k.
előadó bíró

Dr. Örkényi László s. k.
bíró

A kiadmány hitelül: